

Landskap: Småland . Upptecknat av: Karl Svensson
 Härad: Sunnerbo . Adress: Ivla, Hamneda
 Socken: Pjätteryd. Berättat av: Maria Magnusson
 Uppteckningsår: 1935. Född år 1856 i Pjätteryds förs.

Uppteckningen rör frågelista n:r. 30

Vård ock skydd i allmänhet: sida 1

Sjukdomsnamn: sida 9

Sjukdomsorsak: sida 11

Förebyggande åtgärder: sida 12

Sjukundersökning: sida 13

Bot: sida 14

Skadegörelse: sida 18

Mjölkhare: sida 21

Mara: sida 22

Betesgång: sida 23

Tjurhåll: sida 28

Kälvning: sida 29

Skriv endast på denna sida!

31 sid.

Uppllysning om Maria Magnusson.

Maria Magnusson är född i Fothults by, Pjätteryd. Vid tre års ålder blev Maria föräldralös ock följdaktligen lämnad ensam i världen. Maria hade inga släktingar ock följdén blev att församlingen höll auktion på henne, ock de lägsta anbudet godtogs. Maria kom till en fattig torpare där hon fick tillbringa tre år under de mäst sorgliga omständigheter. Torparen ock hans hustru gingo borta på dagsvärke, ock det enda sällskap Maria hade var hönsen som hade sin bostad under sängen. Jag citerar några ord ur gummans berättelse: (översatt) "Jag tyckte det var drygt att vara ~~en~~ ensam. De som tagit sig på att ha mig, gick på arbete tidigt på morgonen, ock då jag vaknade, voro de gångna. De hade satt litet bröd ock vatten på en stol vid sängkanten ock det var min mat för dagen. En gång gick jag ut ock lade mig ock somnade, ock de fick leta upp mig på kvällen, ock sen låste de dörren så att jag ej kom ut. Mitt sällskap var hönsen ock med dem brukade jag prata, ock då det blev mörkt brukade jag lägga mig hos hönsen under sängen." Maria klagar dock ej på sitt värdfolk, utan tillägger "di var snälla vid mig, men di var fattiga". Då man nästa gång höll auktion på Maria, kom hon till en skollärare, ock hos denne stannade hon i många år, ända till hon kom ut att tjäna. Nu kom Maria i tjänst hos ett gammalt bondfolk, ock härifrån har hon många minnen om de gamlas seder ock bruk. I detta bondhem stannade hon i ~~många~~ många år, ock sedan har hela hennes liv förflutit under ~~tr~~ tråget arbete ock sparsamhet. Då hon lyckats att på gamla dagar skaffa sig ~~xxx~~ en egen stuga, var hon belåten med sin tillvaro. Trots sin dystra barndomstid ock de många årens arbete, försakelser, misräkningar ock prövningar som Maria genomgått, har hon dock behållit sin optimistiska syn på tillvaron. Hela hennes liv är präglad av redbarhet ock ock pliktkänsla för varje förelagd ~~uppgift~~ uppgift.

Fortsättning från föregående uppgift.

Maria Magnusson hör ej till de s.k. mångordiga. Hon broderar ej ut sina berättelser, utan säger endast vad hon med bestämdhet vet, och förr förtiger hon en sak som hon anser tvivelaktig än hon vill utsätta sig för risken att säga något osant. I fråga om gammal vidskepelse har hon en mera modern åsikt än vad de flästa gamla ha. Då gumman ej vidare vill gå in för hörsägnen kan man ej få en fullständig redogörelse, utan i huvudsak få veta vad hon själv sett och det hon med bestämdhet vet vara sant. Maria Magnusson är mäst intreserad av arbetslivet. Trots sin höga ålder sitter hon vid spinnrocken och bandstolen, då hennes hälsa är någorlunda god. Bland mina många berättare är Maria Magnusson en av de allra bästa.

1a.

Maria Magnusson.

På bilden synes herrsten en spinnersch och en
garnvinda. På spinnerschen synes en "äpptämnare"
och ett "vottstätt", som användes vid spinning av
lin. (Ardh. efter K. Sörenssons munt. /an)

För och hästar:

Värd och skydd i allmänhet.

Att djuren genom sund luft och
ljus kom att trivas bättre, hade man
intet begrepp om i äldre Tid. "Fåhuset"
var litet i förhållande till djurens
antal, och det enda ljus som trängde
in i ladugården, kom från en liten
"glogg" (öppning cirka 15' x 15' cm). Då det
var kallt "stoppadäs" gluggen med
holm eller dyl. Då vädret var
mera blid fick gluggen vara öppen.
Då man således ej hade något "redit"
"fennstär" (fönster) blev följden den
att om vintern sidd fullständigt
mörker i fåhuset, och om sommaren
endast helt litet ljus inträngde

genom den lilla gluggen. I fähuset
var oftast så lågt till taket att
man "nått i jämt" kunde gå rak
därinne. I fråga om renlighet hade
man det något bättre ordnat. Sålun-
da höll man god ordning med att
strö bakom "flöästäckan" varje dag.
Någon eldinnrättning fanns ej i la-
degården, och detta ansågs ej behövas,
då fähuset var litet och djuren
många. — angående primitiva uppvärm-
ning se uppt. efter W. Saenzau. — Djuren
eller som man säger "kreaturän" fodra-
des med hö och kalm. Någon "jänn-
sacning (det vill säga planteret gräs)
hade man ej, utan "själlväxat" gräs
sk: "natuäliä höst". Då man i

regel fick mycket litet halm, och
det självarna gräset, av vilket man
fick ganska mycket, dock till stor
del bestod av "kjärrakör" och jungblan-
det hö, var det ganska vanligt att
foderbrist rådde under sensvintern.
Då foderet började tynna, hade man
ingen annan råd än att börja
"själtpara"; det vill säga ge djuren
så litet att de "natt i jämt kunne
livnära se" (sj döga av svält).
Fört foderet innan man kunde släp-
pa djuren på bete, fick man "slaa
jäng" (jüng) i ge dem, eller fick man
"för öpp laggstaköt" d. s. riva ned
falkhalmen och fodra djuren med
den. Våren 1862 stodo de flesta

ledugårdarna "Tahlösa". På grund av
den otillräckliga och mindre kraftiga
fodermängd man hade att ge åt
djuren, varo dessa så kraftlösa och
magra om våren att de knappast
"dudde å sti äpp". — om anordning
för att lyfta upp svaga djur, se uppt.
berättelse av W. Sussan —. Som bostad ha
ej fåhusen använts i arten. Det en-
de kraftfoder man gav nötkreaturen
var "draongh" vilket man fick från
brännseriet i "gott" (öjkult). Hade
man gott om foder var det bra att
ge djuren "draongh" för de blevo "hillä"
(d. v. s. fånga matlust) och hade man end
om foder kunde man medelst detta
kraftfoder få djuren att äta "vå" som häst

Till strö använde man huvudsak-
ligen hackat grannris. Om vintern
hörde man hem (håim) stora högar
med grannris, och sedan fick piger-
na hacka detta ris, med Tillhjälp
av en "hainnäxa" å en "hyggetobbe".
Man ansåg att rishackningen var
"fi gatt aake fi hafjlkån", och låta
därför kvinnorna, som hade djursköt-
seln på sin lott, även sköta ris-
hackningen. Det kunde ju även
förekomma att "uröte" (halmsstubbar
och dyl., som djuren "urötat") användes
till "strö", men oftast fick man
fedra upp dessa rester innan vin-
tern var förbi. Till strö, under hös-
tar användes oftast halmsäster.

Gödseln som kallades "dyngan" lades i en hög utanför ladugårdens baksida. Platsen där dyngan lades, kallades "dyngestån". En hög gödsel, benämndes ofta "dyngestøj". Då man skulle "moka" (läsa ut gödseln) öppnade man "mohedarna" (en dörr på fähusets baksida) samt bar ut gödseln med "gräipån" eller "mokebaccarna". Gödseln uttoges en gång om dagen; nämligen vid "vannedais". Det första foder man gav åt djuren var "maenfoöt"; därefter följde "ornjé", sedan "vannfoöt", och slutligen "kvällfoöt". För att kreaturen skulle trivas, brukade man hänga en höstake över dörren till fähus och stall. Hästar funnas dock endast på enstaka gårdar.

Småland
Summers
Pjätyr
1876

4446

(Mitt Karl Gustav)
Ber. Maria Augustin
Jöns 1876

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

Utanför ledugården brukade man placera en stång, och på denna en död skata. Detta var en speciell skydds-åtgärd för hönsens del; ty den döda skatan gjorde att hönen lät hönsen vara i fred. Utanför djuren upphängdes en "mackhäst". Denna bestod av en med många skott försedd furuska, och skulle skydda djuren för marans påhållningar. Det fanns de som medgräde en lie under fähusströskeln. Att gea djuren "fällkanam" ansåg man som särskilt lyckobringande. Sålunda fingo harna heta Lisa, Johanna, Kristina osv. Den under ströskeln placerade liden var av stor betydelse, enär djuren

Skriv endast på denna sida!

i mängt och mycket hade fördel av att gå över stäl då de skulle ut i det fria. För att skydda djuren under natten brukade man efter "kvällfödingen" korsas handen över "fåhusidarna". Någon särskild regel för djurens placering i fåhuset förekom ej. Någon mat fick man ej. Tugga (Togga) då man var inne i fåhuset, ej heller lät man någon främmande person gå in i sitt fåhus. "Di mestrodde värannra föä" och kom någon in i fåhuset så kunde de tro att denne ville förtralla djuren. Då man klippte ett "föä" (får) skulle man iakttaga vissa regler för att få "faoralöcha". Silunda skulle man efter klippningen

slåha saxen över fårets mun: detta skulle skydda fåret för rånen. Vidare slog man kallt vatten (vann) på fårets rygg: detta skulle skydda för köld, så att "fåret inte frös, na då ble måkåt (maket). Då detta var gjort sade man till fåret "nu ska du komma i järte aore, må många söner i dottra ne laore" (d. v. s. nu skall du komma igen till året, med många söner och döttrar vid året. — detta senare ord i bet. lamm sam idia.

Sjukdomsnamn.

En slags sjukdom hos näthreatur betecknades med att de blivit "mostolma" (modaturna). Denna sjukdom yttrade sig på så sätt att de ej ville äta, samt

"stoe i hängde mä' hutät i sove tjer
av se ut" (stoda och hängde med huvudet och
såga sorgsna ut). På detta senare symptom
har beteckningen "mattorna upphammit".

En sjukdom hos nätkreatur betecknades
med "kvalstä". En sjukdom hos nät-
kreatur betecknades med att de fött
"solskott", blivit "solskötne". Denna
sjukdom yttrade sig på så sätt att den
mjölk man fick av den sjuka kon
var mycket tunn, samt bröcken blev
mycket lös "di ble lösbukade".

Då nätkreatur miste förmågan att
idissla betecknades detta med att de
"Tappit dräpät". "di varri inte dräppjä".
Då nätkreatur åt till för mycket gräs
ex späd klöver, och blev mycket "stinna".

sade man att de "förlorade" se". Då
nåthreaturens anföring blev mycket
hård och upphörde att komma, beteck-
nades detta med "förlust". Då
nåthreaturens urin blev röd på grund
av blodvätska betecknades detta med
"blodgång". Då urinen från att ha
varit rödaktig fick en brunaktig färg
betecknades detta med "brunsat".

Obs. Om andra sjukdomar se andra uppt.

Sjukdomsorsak

I vanliga fall tillskräcker man onda
människor, luften och vattnet som
orsak till sjukdomar hos djuren.
Då djur blevo hastigt sjuka, eller
annars "vantrivdes" sade man ofta
att de var "försäda" eller "fötrallade".

Den sjukdom som benämnes "kvalst" fick djuren då de drucko vatten var i små röda djur funnas. Då djuren fingo några stycken av dessa djur i sig, blevo de mycket stinna.

Då djuren blevo madsturna, ansåg man att detta härledde sig av en Trolldomskunnig persons ävärkan.

Sådana sjukdomar som blodgång och förstoppning tillskräkas mera naturliga orsaker. Ett djur blevo Trollskutna, hos gumman hört om talas, men hon säger sig ej minnas vad slags sjukdom denna ben. ösyftade, eller hur den botades.

Förebyggande åtgärder

En förebyggande åtgärd för att hos ej skulle bli solskutna, var att ej låta

Solen skina i mjölken. För att
skydda djuren då de om sommaren
ginga på bete lät man dem stiga
över stål. Detta kommer att utförligare
behandlas i rub. betergång.

Sjukundersökning.

I orten funnos sk.: "kobotara" och
man brukade ofta "sjiecka bö" (sända
bud) efter en sådan, då något djur
blivit sjukt eller som man sade "dactit".
Dessa "kobotara" voro ofta ansedda
för kloka; d. s. de kunde ä visste
mer än andra, samt betade "bö fälk
ä fö". I Bjälbygdas församling funnos
ju "klok-Anna" som var den stygs-
te personen till att beta sjukdomar
innan orten.

Bet. Då ett djur föralökit sig
hörde man det, så att det ständigt
var i rörelse. Vidare drog man ut
djurets tunga, så långt man förmådde.
Tog en nål och stack i tungan, så
att blodflöde uppstod, samt gav djuret
"divålstick" och "bävåjäll". Dessa sena-
re saker komma endast till använd-
ning i svårartade fall.

Då nötkreaturen tappat "dräpät" d. s. s.
mist förmågan att idissla, betades detta
medelst "föoredröp" (met som får upp-
stött för att idisslas) som man fick
passa på att taga från föret och giva
det sjuka djuret. Detta betemedel
var tillförlitligast, men svårt att
få fatt på, varför andra medel, såsom

"fjällkajit". Tuggat bröd, och äggular ^{använd}
 Det bästa botemedlet var som sagt "fö-
 redräp", men den som skulle taga detta
 måste vara försiktig; man fick nämligen
 ej taga all den mat som föret
 hade i munnen, ty då måste det för-
 mågan att idissla. Då nöthreturen
 fingo blodgång betodes detta genom
 att gea djuret degar, Tilllagade av
 krud (krut) hummin (kåmring)
 samt blästen och mjöl, samt vatten.
 För brunst användes samma bote-
 medel som för blodgång, men denna
 sjukdom fick ofta dödlig utgång.
 Förstoppning betodes med ister, (isat)
 linolja (lingölla) samt Tran - detta se-
 nare användes endast i svårartade fall.

Då inga av de nämnda botemedlen hjälpte, antog man att det blivit "stapp i fjäntanläppan", och för detta visste man ingen bot.

En slags bensjukdom (sökerligen var det "böinole") botades på så sätt att man stack en kniv djurets rygg, lät knivbladet glida ett stycke mellan skinn och kött, samt stack ut knivbladet ca. 7 c.m. från den punkt där bladet instacks. På detta sätt fick man två hål i huden, och genom dessa hål infördes en repstump som fick förbli där några dagar, och som man trodde vandra ut då onga (dra ut det onda) Repstumpen fick ej "sete ställa", utan man drog den

fram och tillbaka "å då råtdas (ma-
rodes) å då stachas juät skala wä
gaong di hämme å dræ i råipstom-
pån". Att på detta sätt bota nõt hre-
atur kallades "haongka". "haongka hama"
Det var emellertid ej nog med att
"haongka" djuret: Skulle bimsjukdomen
"ji må se", var det bäst att "acäläto"
(äderlöto). Detta tillgick på så sätt
att man placerade en kniv på klö-
ven, slog med en hammare på
knivbladet så att detta inträdde i
kötttet, varvid blodflöde uppstod.
Gumman har hört onitolas att
personer fanns som kunde läsa
bort sjukdomar, men hon kan ej
minnas några formler eller regler för detta.

Småland
Sunnarbo
Pålberg

4446 Mr. Karl Frander
Mrs. Maria Regner
Född 1856

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18

Den person som skulle kunna
bete "kvallstöt", måste taga tre sådana
djur (de första han fick se på vägen)
i handen, samt krama (kramma)
sänder dessa. Då personen som gjort
detta tag vatten i den hand, varmed
djuren sänderkrossats, och äste detta
i djurets mun, var sjukdomen borta.

Skadegörelse.

Det var stor fara för korna om
man lämnade bort mjölk, utan att
iakttaga följande regler: Mjölken skul-
le stölas (stjålas) genom att medföra
en sax i mjölken. Saxen skulle först
föras rätt ned, sedan på tårarna man
skulle således krossa mjölken. Vidare
skulle några saltkorn läggas i mjölken

som slutligen håls över elden. Det
bästa var att även släppa en varm
helbit i mjölken som på detta sätt
kom i direkt förbindelse med såväl
stål som eld. Lämna man bort
mjölk, utan att iaktaga dessa regler,
kunde man befara att han blev "sjänd".
Den åt vilken man lämnade mjöl-
ken kunde ju vara Trolldomakunnig
och förgöra mjölken eller kunde
personen oförvillandes ex genom att
gå över en "karslomma" (plata
där kare tummat sig) bli orsak
till att korna blev "sjända".
Hade man stölat, settat o såmt
mjölken på ovannämnda sätt, så
kunde man vara tämligen säker.

Lämnade man bort mjölk under
fastdagstiden, fick man iakttaga
den största försigtighet, och under
"dömmälvekan" (veckan före påsk)
lämnade man på inga vilkor bort
någon mjölk. "i dömmälvekan va
då umjlit på den fattie å ge
nån mjölk å hjälpa"
Pasten Bräkenhjälms piga fick
ingen mjölk av korna, och en
kväll fick pigan låna prestens
galocher då hon gick till ladugår-
den. Då pigan kom in i fåhuset
fick hon se en naken kvinna
sitta och mjölka en ko. Det var en
"Trållhjöring som på detta sätt
"tjyvmjöllade prestens kor.

Man trodde att Trolldomskunniga kvin-
nor, sk. "Trällkjärings" genom att klå
av sig nakna kunde mjölka andras
kor, utan att ägaren kunde se per-
sonen i fråga, som genom sin naken-
het och andra formler hade gjort sig
osynlig. Meckan före påsk var mycket
betydlig för de Trolldomskunniga.
Då skulle nämligen Trollkvinnorna
flyga till "blåhulla", där de fingo sin
utbildning i Trollkunskap.

Mjölkhare.

Trolldomskunniga kvinnor stälde
ut "mjölkhare" som mjölkade gran-
narnas kor. De kor som mjölkats
av mjölkhare, kommo hem med
"Slaanghia jua" o' gäve ingen vidare mjölk.

Småabo, Sm
Pättedyd för
mrt. 1935

uppt. Karl Svensson
Tola Kanneda
4446 Ber Anna Bergström
född. 1856 i Pättedyd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

Då man fick sina kor tjumjölka-
de, brukade man ofta såka någon sk.
"hloka" för att få råd o anvisning.

Maran.

Maran ansågs vara en kvinna som
om natten blev förvandlad så att
hon for ut för att plåga människor
och djur. Då maran ridit djuren
vara de svetta (sjetta) och säga för-
skrämda ut. Då hästen blivit mar-
riden, var män och taglet orodigt
o "tetoppsat". Plätade man taglet
på en häst som besvärades av
maran, brukade detta hjälpa.

Då djuren besvärades av maran, bru-
kade man hänga en lie, med eggen
uppåt, över djurens baksar (bassa). Då

maran nu kom för att rida djuren.
Skar hon sig av lien. Markvasten
i fähuset skyddade i viss mån, för
marans påhållning.

Betesgång.

I äldre tid hade byns bönder gemen-
sam betesgång. Fåga gårdsgårdar fanns
mellan agarnes utmarker, utan byns
marker vara omgärdade till ett om-
råde. Då djuren släpptes på bete,
åtföljdes de av en "vallherre" eller
"vallgräbba" som såg efter djuren, som
man sade "je vall" eller på uttryck "gräb-
ban je vall i fjor". Waktaren hade
"masöck" med sig då han gick till
skogen (skåvån). Då kreaturen första
gången släpptes ut på väsen, lade

4446

Karl G. G. G.
LundLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

24

V: 98

man en stålack, oftast en sax (sax)
på påhustraskeln, och låta djuren stiga
över densamma. På hösten fingo djuren
beta på inäggarna, vilket betecknades
med att de gingo på "grasbäite".

(Det gräs som växte upp efter slät-
tern kallades "gras". Sommarpåhus
uppfördes på enstaka ställen, dock
ej förr än i senare tid. Då man i
äldre tid hade en intensiv foder-
brist fick man i regel släppa dju-
ren "ve fredastina" (i slutet av mars).
Den dag på vilken djuren borde
släppas, bestämdes av äldermannen
och hans äldste, på den sk: "byastämman".
Dagen då djuren släpptes, benämndes
"släppedan". Anm. I fråga om tid-

Skriv endast på denna sida

Ecc N. N.

punkten för djurens släppande på
vären äro uppgifterna ganska svårare
varför ingen gemensamhetsordning
torde ha gällt för orten, utan var oli-
ka för olika byar och i huvudsak
beständes alltefter den födermängd
man hade. Dock fick ingen enskild
bonde släppa sina djur, för sån den
av äldermannen utsatta "släppedan"
var inne. Alla djuren hade ej skälla
som kallas "bjälla", utan endast en
ko från varje gård fick bära bjälla
och titeln "bjälleko". Den sk. "bjälle-
kora" var liksom ledare för de
andra nötkreaturen, och om kvällen
då djuren skulle hem gick bjällekan
i spetsen, och de andra följde villigt med.

Oflast lät man hon hava skäl-
lan på sig även om vintern. Säg
man däremot av den så fanns en
"knekk" (Tränagel) i fåhusets vägg
varpå den upphängdes. För att kor-
na skulle gå ordentligt hem om
kvällen, skulle man ge dem nå-
got att äta om kvällarna. Vidare
skulle man ge djuren ärtkalm
(attakalm) om "jultotte". Ärtkalmen
hänger ju samman, och skulle un-
der dessa omständigheter verka så
att alla djuren skulle följas åt
under betesgången. I samma syfte
skulle alla husets medlemmas biter
i ett och samma äpple. Juldagens
morgon innan man gick till

kyrkan. Denna åtgärd gjorde även
att god samja kom att råda mellan
folket på gården. Bito på äpplet
skulle man dock göra "Tjänars ä-far-
Tjänars" d. s. innan man åt it eller
segt något på morgonen. För att
skydda fåren för räven, band man
Tjänade Trasar om halsen på dem.
Som skydd för onda människors
Tjänstgjorde ju stället över vilket
djuren gått, minstone till en viss
grad. Någon bestämd tidpunkt
för hornas intagande på hästen ha-
de man ej. I stort sett rättade man
sig efter väderbetsförhållanden och
betets beskaffenhet. Hade man ont
om foder fick djuren gå ute så länge som

Tjurhåll. I byn hade man ordnat
Tjurhåll. I varje by fanns en Tjur
"byatjuå", och förhållandena varo
ordnade så att det ålåg varje bonde
att en viss tid hålla Tjur.

Skyldigheten att hålla fri Tjur,
var begränsad till ett visst antal
djur. Den som hade flera kor än
det fastställda antalet fick för des-
sa erlägga en liten kontant avgift
cirka 12 skilling, högst 50 öre.

Detta möte fruntimmer då man
"ledde de Tjuås" ansågs som otur-
ligt, minstone om detta möte
var det första man hade på vägen.
Kälvningstiden räknades i 40 veckor
på dagen, efter befruktningen, till

kalningen. Kalning.

Någon särskild tid då korna brukad sluta att mjölka förekom ej. Den vanligaste kalningstiden var dock på våren, då korna gingo på "utebäite". Den nyfödda kalven torrades med halm. När han mindre livlig som man sade "drö¹litt²", öppnade man munnen på kornen samt drog ut tungan och blåste i halsen. De kalvar som vara svarta om "trömmen" (munnen) och hade mörk tunga, ansågs vara bra "i lägga pao". Då han hade svårt för att kalva fick man "dra ut kalven". Antingen lade man "snärja" (snärja) om kalvens ben

och på detta sätt drog ut honom
eller drog man med händerna.

Då hon skulle halva fick hon
allen; detta för att hon fortare skul-
le bli lätt; d. s. s. bli av med efterbörden
som kallades "lätten". Allen hade
även den fördelen att hons "mjölk-
aora" öppnades, så att hon ej fick
"angt i jvåt". Efter kalningen
fick hon "grynpenne" (då man
söllade grynpen fick man ett gröse
parti som kallades "grynpenne").
Första gång man mjölkade den
nykalvade hon, skulle en sax läg-
gas i mjölkspannen eller som det
hette "mjölkkebötta", samt samma
sax i silen då mjölken skulle silas.

Då hon mjölkades första gången efter kalningen, borde husmodern själa utföra mjölkningen. Hon hade härvid följande regler att iakttaga: Höret skulle vara löst. Tällderna sita lösa. Inga knappar knöpta. Inga häkter hakade. Detta skulle bland annat medföra att hon blev lätt att mjölka. Då en kvinna mjölkades första gången sade husmodern till henne: "sta nu ställa på dina fötter, som beåhån på sina rötter". Då mjölken inbarr skulle förklädet hållas över mjölken.

Den nyfödda kalven skyddades genom att stryka ett kors på hans panna.